

Święty Stanisław ze Szczepanowa – patron narodu polskiego

Pokrzepiająca moc wiary

Człowiek wierzący realizuje wolę Boga w swoim codziennym życiu. Tak postępował biskup krakowski Stanisław ze Szczepanowa, pełniący swą posługę za panowania Piastów. Głębokie zjednoczenie z Panem Jezusem dawało mu siły do wiernej służby duszpasterskiej w Kościele oraz czyniło go człowiekiem bezkompromisowym, odważnie wygłaszającym swoje sądy nawet wobec króla, którego postępowanie nie było zgodne z Bożymi przykazaniami.

Chrystus Dobry Pasterz uczy odpowiedzialności za innych

Ja jestem dobrym pasterzem. Dobry pasterz daje życie swoje za owce. Najemnik zaś i ten, kto nie jest pasterzem, którego owce nie są własnością, widząc nadchodzącego wilka, opuszcza owce i ucieka, a wilk je porywa i rozprasza; najemnik ucieka, dlatego, że jest najemnikiem i nie zależy mu na owcach. Ja jestem dobrym pasterzem i znam owce moje, a moje Mnie znają, podobnie jak Mnie zna Ojciec, a Ja znam Ojca. Życie moje oddaję za owce. Mam także inne owce, które nie są z tej zagrody. I te muszę przyprowadzić i będą słuchać głosu mego, i nastanie jedna owczarnia, jeden pasterz. J 10, 11-16

Jeżeli Bóg z nami, któż przeciwko nam? On, który nawet własnego Syna nie oszczędził, ale Go za nas wszystkich wydał, jakże miałby także wraz z Nim wszystkiego nam nie darować? Któż może wystąpić z oskarżeniem przeciw tym, których Bóg wybrał? Czyż Bóg, który usprawiedliwia? Któż może wydać wyrok potępienia? Czy Chrystus Jezus, który poniósł za nas śmierć, co więcej – zmartwychwstał, siedzi po prawicy Boga i przyczynia się za nami?

Pomnik św. Stanisława w Wiślicy

Któż nas może odłączyć od miłości Chrystusowej? Utrapienie, ucisk czy prześladowanie, głód czy nagość, niebezpieczeństwo czy miecz? Jak to jest napisane:

Z powodu Ciebie zabijają nas przez cały dzień, uważają nas za owce na rzeź przeznaczone.

Ale we wszystkim tym odnosimy pełne zwycięstwo dzięki Temu, który nas umiłował. Rz 8, 31-37

Biskup ze Szczepanowa – gorliwy pasterz i obrońca ludu

Dane biograficzne biskupa Stanisława są niepełne. W zachowanych kronikach odnotowano głównie jego późniejsze dokonania oraz rozwijający się po jego męczeńskiej śmierci kult.

Wiadomo, że urodził się w Szczepanowie, prawdopodobnie około 1030 roku. Po ukończeniu nauki w Krakowie (w szkole katedralnej oraz w opactwie benedyktynów) i przyjęciu święceń kapłańskich prawdopodobnie udał się za granicę celem dalszego kształcenia. W 1071 lub 1072 roku, za zgodą Bolesława II Śmiałego (zwanego Szczodrym) został biskupem krakowskim.

Jako duszpasterz odznaczał się wielką gorliwością. Według tradycji biskup wstawiał się za uciskanymi i zbyt karanymi przez króla wiernymi. Cechowało go wyjątkowe męstwo i bezkompromisowość. Narażając się na konflikt z królem, zdobył się na krytykę postępowania Bolesława II Śmiałego, zarzucając mu okrucieństwo wobec poddanych i ich rodzin oraz niemoralne życie. Zagroził królowi klątwą. Ten przyjął to jako sprzeniewierzenie się władzy królewskiej i skazał Stanisława na karę śmierci, choć obowiązywał wówczas zakaz stosowania kar cielesnych wobec biskupów.

SŁOWNIK

Bezkompromisowy – człowiek o stałych poglądach, nie ulegający naciskom, nieugięty.

Portret św. Stanisława ze Szczepanowa, klasztor Franciszkanów w Krakowie

Kościół św. Michała Archanioła i św. Stanisława Biskupa w Krakowie

Zabójstwo św. Stanisława, fragment tryptyku z Pławna, 1514–1518

Męczeńska śmierć biskupa Stanisława

11 kwietnia 1079 roku, kiedy biskup Stanisław celebrował Mszę Świętą w kościele Świętego Michała na krakowskiej Skałce, został w okrutny sposób zamordowany (uderzony mieczem w głowę), a jego ciało poćwiartowano. Najprawdopodobniej (według kroniki Wincentego Kadłubka) zbrodni tej dopuścił się sam król po odmowie wykonania rozkazu przez jego sługi.

Na skutek tej zbrodni Bolesław II Śmiały – pod presją wzburzonego tym tragicznym wydarzeniem narodu – zmuszony był do ucieczki z kraju. Ponoć, nie uzyskawszy pomocy u króla Węgier Władysława, schronił się w klasztorze benedyktyńskim w Osjaku (Karyntia), gdzie po długiej pokucie zmarł.

Kult Świętego Stanisława

Pamięć o tym nieugiętym duchownym przerodziła się w oddawaną mu cześć. W 1088 roku relikwie biskupa Stanisława zostały przeniesione do krakowskiej katedry na Wawelu, co przyczyniło się do dalszego rozwoju jego kultu. Według legendy zapisanej przez Wincentego Kadłubka ciała biskupa strzegły orły, a jego poćwiartowane członki uległy zrośnięciu.

8 września 1253 roku papież Innocenty IV przyjął Stanisława w poczet świętych. W Polsce uroczyscie ogłoszono tę kanonizację 8 maja 1254 roku (dlatego w naszej liturgii wspomina się biskupa Stanisława właśnie 8 maja, a w Kościele powszechnym – w dniu jego męczeńskiej śmierci, to znaczy 11 kwietnia).

W XIII i XIV wieku kult Świętego Stanisława, na skutek wciąż żywej legendy o zrośnięciu się jego ciała, był istotnym czynnikiem w kształtowaniu myśli o zjednoczeniu państwa rozbitego na dzielnice i utworzeniu silnego Królestwa Polskiego. Ważną rolę w podtrzymywaniu i rozwoju polskiej świadomości narodowej odegrała pamięć o Stanisławie ze Szczepanowa w okresie zaborów – od końca XVIII wieku aż do odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 roku.

Jednak w pamięci potomnych Stanisław zapisał się głównie jako pasterz zatroskany o powierzonych mu wiernych, gotowy do oddania za nich życia. Jego chrześcijańska konsekwencja wyrażała się w wierności Ewangelii i odpowiadaniu miłością na nieskończoną miłość Boga.

Patron narodu i ładu moralnego

Święty Stanisław swą postawą pokazał Polakom, „że ład moralny, poszanowanie Bożego Prawa oraz słusznych praw każdego człowieka, jest podstawowym warunkiem bytu i rozwoju każdego społeczeństwa”, że głęboka wiara prowadzi do zwycięstwa „dobra nad złem, miłości nad nienawiścią, jedności nad podziałami” (św. Jan Paweł II). Jego potomni często odwoływali się do przykładu, jaki dał swoim życiem biskup ze Szczepanowa.

Na przestrzeni wieków ku czci Świętego Stanisława ułożono wiele modlitw, a jego postać stała się źródłem inspiracji literackich i malarskich. Z 1253 roku pochodzi polska pieśń hymniczna *Gaude Mater Polonia* (*O ciesz się, Matko Polsko*), napisana w języku łacińskim przez Wincentego z Kielczy na kanonizację biskupa Stanisława. Śpiewało ją rycerstwo polskie po odniesionym zwycięstwie. Do dzisiaj śpiewa się ją podczas wszystkich ważnych uroczystości.

O ciesz się, Matko Polsko

*Raduj się, Matko Polsko,
w sławne potomstwo płodna!
Króla królów i najwyższego Pana wielkość
Uwielbiaj chwałą przynależną.
Albowiem z Jego łaskawości
Biskupa Stanisława męki
Niezmierne, jakie on wycierpiał,
Jaśniejzą cudownymi znaki.
Potykał się za sprawiedliwość,
Przed gniewem króla nie ustąpił:
I staje żołnierz Chrystusowy
Za krzywdę ludu sam do walki.
Ponieważ stale wypominał
On okrucieństwo tyranowi,
Koronę zdobył męczennika (...).*

1. Jakim duszpasterzem był biskup Stanisław?
2. Jaką postawę przyjął Święty Stanisław wobec okrucieństwa króla?

Złożenie ciała św. Stanisława do grobu, fragment tryptyku z Pławna, 1514–1518

Stanisław Samostrzelnik, Św. Stanisław ze Szczepanowa adorowany przez Zygmunta Starego oraz biskupa Piotra Tomickiego, miniatura, ok. 1535